

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Clavdii Espencei Theologi Parisiensis De Evcharistia, Eivsque Adoratione, Libri Qvinque

Espence, Claude d'

Parisiis, 1573

Cap. V. Chalcedonensis synodi IIII. Vniuersalis, & eorum qui ab ea
steterunt, testimonia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30397

beat: adoratur porrò idem, quasi maior adorante natura, *Ioan. 4.*
quia Deus. Adoratione verò non diuidendum in hominè *Christus a-*
seorsim & Deum, nec tanquam Deo coniunctum æqua- *dorat, & a-*
litate dignata diuisis substantiis, cū ipso adorari hominè *doratur.*
dicimus, sed vnum hominem factum & incarnatum Dei
Verbū, sic vt credamus corpus ei adunatum, animā iuxta
habuisse rationabilem. Non enim Deus duos primogeni *Primogeni-*
tos præcepit oportere tam à nobis quàm sanctis Angelis *tus vnus nō*
adorari, sed vnū in orbē terrarum introductum, tunc vi- *duo.*
que cū homo factus est. Introductionis enim modus, *Hebr. 1.*
est dispensationis iuxta carnem mysterium, vt qui naturā *Introductio*
suā longissimè ab orbe distaret, in diuinitatis scilicet emi *incarnatio.*
nentia super ea quæ condidit Deus, & ita alius præter ele
menta ipsorū creator. Vnus tamen & tunc cū in multis
fuit fratribus, ideòque primogenitus dictus, adorandus.
Vnum Filium adorauit cæcus natus, mirabiliter sanatus. *Rom. 8.*
Cui interrogato, Tu credis in Filium Dei? & interrogāti, *Ioan. 9.*
Quis est Domine, vt in eum credam? Christus se ei cum *Cæcus Chri-*
corpore demonstrans. Et vidisti, ait, eum, & qui loquitur *stum ado-*
recū, ipse est, sine numero vtens, non promisit Deum & *rauit.*
hominem seorsim intelligi. Imò & si quis hominem no
minauerit Emanuelé, non communem hominem signi- *Emanuel.*
ficauit, sed Dei Verbū naturæ nostræ adunatum. Sic v- *Matt. 14.*
num hominem adorauere discipuli, mirè inter aquas eū
intuiti ambulantes, & dicentes, Verè Dei Filius est. At si
hominem cum Deo coadorari dicimus, diuisionem spa-
tiosissimā inducemus, *ὁμο* enim semper, quòd latinè est
CVM, si in significatione vnitatis, quæ est per cōpositio-
nē, ponatur, duo omnino cogit intelligi. Vt enim nemo
sibi dicitur cōuiuere, cōccenare, coambulare, coadorare,
quia duarū personarū significationem inducit præpositio
verbo præposita: ita si quis coadorari hominè cū Deo di-
xerit, duos planè Filios dicit, & quidē distinctos. Nā vni-
tatis ratio si in sola dignitatis siue autoritatis æqualitate
dicitur, non esse vera cōuincitur (nec sufficit) &c. Et hæc
fuit de vna vnus Christi adoratione resolutio Ephesinæ
I. Vniuersalis III. in qua primas Cyrillus obtinuit.

*Chalcedonensis Synod. IIII. generalis, & qui ab ea
steterunt patrum, testimonia. CAP. V.*

*Extat in
Antidoto*

*cōtradiuer-
sas hareses,
post Hare-
seologia in-
scripto.*

*CO CON.
CVM SI-
MVL.*

*Epist. 2. ad
Nestoriū.
Coadorare.*

*F. cum cor-
pore Patri
coassidet.*

Natura.

Persona.

*Coadoran-
tur in Tri-
nitate per-
sona.*

*Crucē om-
nes adora-
mus.*

*Altare a-
doratur.*

*Christus cū
carne Patri
coassidet.*

*Crucifixus
adorandus.*

Vnam secuta Chalcedonenfis equè Vniuer-
salis IIII. pro duabus iisdemque incon-
fufis in vna Christi persona naturis, idem
definiuit. Cuius de fide definitionam de-
fendit inter alios Rusticus quidam Diaco-
nus, nihil certè minus quàm rusticus, subobscurus licet,
interprete præsertim incerto. Is ex tam multis antè Cy-
rilli citatis, pauculis post eum docet has voculas c o.
CON. CVM. SIMVL. duo semper aut amplius, siue
plura numero significare. De naturis ergo dictas, duarū
in Christo differentiam piè significare: de personis vel
subsistentiis, impiè: duas enim mox significare personas,
& Filios & dominos Christos. Id cōstat ex vno eodē-
que Cyrilli testimonio. Confitemur Christum vnum &
Dominum, non tanquam hominem Verbo coadorātes,
vt non incisionis subintroducatur phantasia, ob id quod
dicitur c o. sed vnum & eundem adorantes, quoniam
non est alienū à Verbo corpus eius, cum quo & ipsi con-
fident Patri, non tanquam duobus rursus confidētibz fi-
liis, sed vt vno, propter vnitionem cum carne. Non quasi
Cyrillus idem c o. modò abiuraret ex propria personā,
modò Synodicè approbaret, vt in eo Rustici dialogo ca-
uillatur hæreticus: sed vt respondet Orthodoxus, quo-
ties sermo sit de naturis, dicitur cum humanitate diuini-
tas: & è conuerso, quando de persona, non licet dicere,
Coadoratur Filio Dei Filius hominis, non enim coado-
rantur in sancta Trinitate nisi personæ: diuinitas verò vt
miracula per carnem operata est, sic per carnem adora-
tur. Et crucem quidē omnes adoramus, & per ipsam eum
cuius est crux, non tamen crucem Christi coadorare di-
cimur. Nec verò per hoc vna est crucis & Christi natura.
Similiter adorantes altare, coadorare altari Trinitatem
non dicimur, sed potius per altare (adorare) Nec tamen
rursus sicut Patrem per Filium, ita Verbum per carnem
(hominem) Absit: Non enim duæ personæ sunt Christi
(vt duæ naturæ) Cum carne verò, id est, per carnem, cum
qua confidet Patri, etiam coadoratur. Et paulò antè, Si
quis enim non adorat, aut adorandum non credit eum
qui crucifixus est, Anathema sit. Non enim purus est ho-

mo, sed Deus simul & homo: Nec verò coadorandus ut alter alteri, sed sicut vnus, quia & vnus est, adorandus est. Et aliquantò post, Tres in Trinitate secundum quod personæ sunt, non secundum quod naturæ, Absit, adoramus & colimus, & sic quaternitatem propter assumptam naturam carnis, non adoramus, ne dualitatem quidem. Id enim quod assumptum est, factum est per dispensationē propriam assumptis, non commune trium, non quasi quartum aliquid sit, consempiternum, absque initio, increatum, per se, & ex sua substantia est, sed per vnitionē id est, quod esse glorificatur. Tria verò illa coæterna, cōsubstantialia, absque inchoatione, & proinde increata, quartum si quis illud humanum dicat, non tamen quartum erit id neque ad adorandum, neque ad colendum. Aliud est enim, quod tanquam alterum quiddam, quippe creatura, his quæ increata sunt, secundum quantitatem (numerum) additamentum facit, eò quòd non hoc idem sit, sed alterum quiddam, aliudve, tanquam consubstantiale & consempiternum, coadorari quid illud, & pariter coli. Insuper nec adoratio, nec cultura offertur quasi sub numero. Nec enim tres Trinitatis sunt culturæ aut adorationes, quare nec quatuor, nec duæ, vel si vnus aut etiã trium proprium esset illud alterum. Nec enim tabernaculum in deserto, arca, templum, altaria Deo ab antiquis coadorabantur aut concolebantur, neque Dei & horum vna facta est natura. Nec adiectus est numerus adorabili & colendæ Trinitati, eò quòd Trinitas quidem coadoratur, hæ verò creaturæ non coadorentur Trinitati, sed per eas Trinitas adoretur. Quid enim, dic mihi, nonne scriptum est, Adorate scabellum pedum eius? hoc verò est terra. Adoratur enim corpus quod de terræ est, non ut per aut propter semetipsum adoretur ut Deus, sed ut per corpus & carnem, siue humanitatem, Deus (Pater) Verbo, qui inhumanatus est, coadoretur. Et certè per fimbriam vestimentorum operatus est in sanguiniflua. Nemo tamen dicit vnā esse vestimenti & Verbi naturam, & voce ab ore proprio missa, cum multos alios saluos fecit, tum quatruiduanum suscitauit. Per quod igitur operatur, tum per hoc & in hoc adoratur & colitur, complacet

Christus vt vnus adorandus, non vt alter alteri coadorandus.

Trinitas adoratur, nõ quaternitas, aut dualitas.

Coadorari. Trinitatis adoratio vna, non plures.

Tabernaculum.

Arca.

Templum.

Altaria.

Sic autè

Athanasius. cap. 3.

pag. 96.

Psal. 98.

Esa. 66.

Scabellum

pedum Do-

mini.

Inhumana-

natus.

Coadorare.

Matt. 9.

Fimbria.

Ioan. 11.

Cruz adoratur. *Lancea adoratur.* *Lib. 5. ca. 8.* *Passionis Domini in signia, organa infirmitatem nostram adiuuantia.* *co-* *colentibus se. Subdito post crucis Dominicæ, ferri & læ-* *ccæ ubique in Ecclesia cultu, de quo infra in Perrū Mar-* *tyrem, Hæc, ait, omnia vniuersi adoramus, & nullus vn-* *quam Christianorum dixit, quòd quaternioné, quinio-* *nem, senioném ve colamus. Quæ enim segregantur, &* *Deo appropriatur, per quæ colitur is & adoratur, ea sunt* *velut organa infirmitatem nostram ad Deo propinquã-* *dam coadiuuantia, & ad id vt sint, quantitatis quidẽ (seu* *numeri) proprietatem non amittunt (habent enim illa* *propriam quæque naturam) Ad colendum verò, adorand-* *um, venerandum, non iam connumerantur creata crea-* *tori: aliud enim est per hoc coli illud, aliud secundũ na-* *turam, & sempiternè, & maximè propriè colendum ali-* *quid illud esse. Ergone non modis omnibus quicquid* *confitendũ est, id & in sancta Trinitate adorandum, co-* *lendum, venerandũ? non per omnia, nec modis omnibus*

Naturarũ dualitas in Christo, nõ in Trinitate. *similiter, quia nec naturarũ dualitatem in Trinitate con-* *fitemur, aut colimus: vna enim carnis natura vnus per-* *sonæ Dei Verbi, non totius Trinitatis. In Trinitate verò* *ea connumerantur, quæ vel similiter vel æqualiter trium* *sunt personarum. Quòd si nos sic dualitatem colimus, &*

Natura et persone vocabularum hic confunduntur. *vos ergo compositam colitis Trinitatem, aut compositã* *simul & simplicem. Nam simplices dicitis Patris & Spi-* *ritus sancti naturas siue personas, Christi verò composit-* *tam. Vnus verò Deus in Trinitate, & vnus colitur Chri-* *stus, tres personæ, vnus Deus est, duæ vnus Christi natu-* *ræ sunt. Quatuor autem naturæ dum nec Deus sint, nec*

I. Adoratio persone, non nature proprie. *Christus, vnde poterunt coli, dũ vel in tribus, vel in dua-* *bus nil nisi aut vnum, aut vnus colatur? Sed vt ne sermo-* *nes amplius prolongentur, agnoscimus vnã solam, &* *non tres sanctæ Trinitatis esse naturas, sed tres tantum*

II. Persona coadorãda. *personas seu subsistentias, &c. Hæc Rusticus, quisquis is* *est, de diuino cultu. In quo hæc sunt obseruãda. I. Ado-* *III. Christi vnã per-* *sona Deus sic esse coadorãdas. I I. Proin-* *de quæ tres sunt in Trinitate persone, vt coæquales sunt,* *personam, adorandum dici, non coadorandũ vel homini* *Deum, vel Deo hominem, quasi non idẽ Deus sit & ho-* *mo. sed cum carne, anima, corpore adorandum Dei Ver-*

bum, id est, incarnatum, animatū, corporatum, & ut inu-
 fitatus vertit hic interpres, inhumanatum, id est, Deum *Inhuma-*
 illum coæteruum Dei æterni Filiū, propter homines ho- *natus.*
 minem, hominis filium in tempore factum. Sic tātò pōst
 & breuiter, ut cætera, & rectè Aquinas, In Trinitate tres *Part. 3. que*
 sunt qui honorantur, vna est honoris causa. In incarna- *stio. 25. art.*
 tionis autè mysterio è cōuerso habet, vna vtique perso- *1. ad 1.*
 na, multiplex honoris causa. Alio itaque modo vnus Tri-
 nitatis, vnus Christi honor. **IIII.** Tantam de voculis, *IIII. Syl-*
 imò syllabis in Ecclesia & quidè veteri litem ex sensu & *labarū con-*
 sententia, non verò ex pauculis literis æstimatā & diu- *tentio.*
 dicatam. **V.** Adorationem crucis, reliquorūmq; passio- *V. Passio-*
 nis Dominicæ memoraculorū, vbique gentium Christi *nis Domini*
 fidelium tanto consensu, & tam nullis contradicentibus *memoracu-*
 receptam, ut talium cultus cōtradiçtores hodiernos non *la vbique*
 possit non pudere. Sic ergo Rusticus Chalcedonensis Sy- *adorata.*
 nodi defensor. At eiusdè per vicarios præses, & ab ea ab-
 sens licet, ter sanctus acclamatus Leo I. ad eandè Christi *Serm. 2.*
 Dei hominis cultū Christi fideles sic adhortabatur, *Què*
 Magi infantè venerati sunt in cunabulis, nos omnipoten- *Epiphan.*
 tē adoremus in cælis. Et, Licet tota redēptoris humilitas *Magi.*
 in gloriā paternę maiestatis euecta sit, ut in nomine IESV *Matt. 2.*
 omne genu flectatur, & indefinēter tamē illū salutiferæ *Serm. 9. in*
 Virginis partū adoramus, & illā Verbi & carnis indisso- *Natiuita-*
 lubilè copulā non minus suspicimus in præsepe iacētem, *te Domini.*
Phil. 2.
 quàm in throno paternæ altitudinis confidentem.

*Constantinopolitane I. Synodi V. generalis, & alia
 tum anteriora, tū posteriora quorundā testimonia.*

CAPVT VI.

Rorrò multis negotij multum huic Synodo
 facessentibus finem imposuit (siquis modò
 finis contentiosus imponi potest) aliquātò
 pōst Cōstantinopolit. II. Synodi generalis *Latina rur-*
 V. canon IX. hic, Si quis adorati in duabus *sus hic ob-*
 naturis (totidè scilicet adorationibus) dicit Christum, ex *scura, &*
 quo duæ adorationes introducūtur, semotim Deo (vel Dei) *d sunt Gra-*
 Verbo, & semotim homini: aut ad perēptionē carnis, aut *ca.*